

REMISSYTTRANDE

2020-08-27

Dnr 0215/20

Er referens: Dnr. 2113-2019/20

Sveriges riksdag

100 12 Stockholm

Remissyttrande över Justitiekottets promemoria Förlängning av föreslagna tidsgränser för häktning

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått rubricerade promemoria på remiss och lämnar följande kommentarer.

Regeringen har i proposition 2019/2020:129 *Effektivare hantering av häktningar och minskad isolering* föreslagit att en misstänkt ska få vara häktad i högst sex månader fram till dess att åtal har väckts. Om den misstänkte är under 18 år ska motsvarande tid vara tre månader. Enligt regeringens förslag ska tidsgränserna endast kunna överskridas om det finns synnerliga skäl, t.ex. om brottet är särskilt svårutrett. Som bakgrund till förslaget framhåller regeringen att Sverige under lång tid fått såväl internationell som nationell kritik, bland annat för långvariga häktningar, ofta i kombination med restriktioner som innebär isolering, från Europarådets särskilda kommitté mot tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (CPT), FN:s kommitté mot tortyr (CAT) och FN:s kommitté för barnets rättigheter.

Justitiekottet föreslår en ändring av regeringens förslag, såtillvida att tidsgränsen för hur lång tid en misstänkt ska få vara häktad från häktning till åtal ska vara nio månader i stället för sex månader. Ingen förändring föreslås vad gäller den föreslagna tidsgränsen för häktning av personer under 18 år.

Justitiekottet anför att en tidsgräns om sex månader framstår som alltför kort och innebär en risk att fler misstänkta släpps ur häkte. Detta menar justitiekottet kan avsevärt försvåra brottsutredningarna.

Brå har i rapporten *Att minska isolering i häkte* (Rapport 2017:6) uttryckt sitt stöd för Häktes och restriktionsutredningens (SOU 2016:52) förslag om införandet av en sexmånaders tidsgräns från häktning till åtal, med en ventil för de fall där det finns synnerliga skäl att överskrida denna tidsgräns. Brå anser att en sådan ordning kan fungera som ett incitament för åklagare att så långt som möjligt effektivisera utredningstiden. Samtidigt menade Brå att effekten av tidsfristen på antalet personer med långa häktningstider ändå skulle vara mycket begränsad. Det beror på att tidsfristen avser tiden till att åtal väcks, samtidigt som de långa häktningstiderna ofta beror på att häktningen fortsätter under rättegången. Enligt Häktes- och restriktionsutredningen (SOU 2016:52, s. 249 f.) var det exempelvis närmare 500 personer som år 2015 satt häktade i mer än sex månader. Men av dessa var det endast ca 50 personer som varit häktade i minst sex månader innan åtal väcktes. De flesta hade således varit häktade i över sex månader på grund av den tid som de fått sitta kvar i häkte efter att åtal hade väckts.

Som framgår av proposition 2019/2020:129 är andelen häktningar som pågår längre än nio månader mycket liten. (Av de 500 personer som var häktade mer än sex månader, enligt

Häktes- och restriktionsutredningen, var det 10 som satt häktade längre än nio månader innan åtal väcktes – SOU 2016:52, s. 250.) Det är också sannolikt bland just dessa fall som det förekommer synnerliga skäl för fortsatt häktning av det slag som enligt propositionen kan föranleda beslut om att tidsgränsen får överskridas. Att sätta gränsen vid nio månader i stället för sex skulle således inte få någon betydelse och bli i stort sett blir verkningslös när det gäller att minska antalet långa häktningstider.

Vidare är det problematiskt att en person som precis fyllt arton år skulle få sitta häktad i upp till nio månader, sannolikt en större del av denna tid med gemensamhetsrestriktioner. Brås analyser i rapporten *Att minska isolering i häkte* visade att häktningstiderna för 18–20-åringar i genomsnitt var något kortare än tiderna för personer över 20 år, men att en större andel av 18–20-åringarna (drygt 75 procent) fick sitta häktade med gemensamhetsrestriktioner, och att dessa personer också fick sitta med restriktioner under en större del av sin häktestid jämfört med dem över 21 år (över 80 procent av häktestiden i genomsnitt). De negativa effekterna av frihetsberövande och isolering samt risken för bestående men får anses större ju yngre man är, då unga människor är mer känsliga för effekterna av negativa påfrestningar. Samtidigt finns det ingen betydande utvecklingsmässig skillnad mellan ett barn på 17 år och 11 månader och en person som precis fyllt arton år.

När det gäller frågan om vilka konsekvenserna kan bli av att skillnaden ökar mellan tidsgränserna för de som är under respektive över 18 år har Brå inte något kunskapsunderlag.

Justitieutskottets promemoria behandlar endast den del av propositionen som avser tidsgränser för häktning och inte de förslag som rör inskränkning av restriktioner. Brå vill ändå avslutningsvis använda tillfället att lyfta fram vikten av att effekterna av de förslag om restriktioner som lämnas i propositionen följs upp. Det gäller både i vad mån det faktum att det är rätten som ska besluta om restriktioner leder till färre sådana beslut och i vad mån regeln om att häktade som är under 18 år har rätt att vistas med personal eller annan under minst fyra timmar per dag, verkligen implementeras.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Kristina Svartz efter föredragning av enhetschef David Shannon och forsknings- och utredningsråd Stina Holmberg.

Kristina Svartz

David Shannon